

Evaluatie 'Anders Wonen' Arnhem

Carolien van den Handel

Evaluatie 'Anders Wonen' Arnhem

Amsterdam, 30 oktober 2009

Carolien van den Handel

DSP – groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
T: +31 (0)20 625 75 37
F: +31 (0)20 627 47 59
E: dsp@dsp-groep.nl
W: www.dsp-groep.nl
KvK: 33176766 A'dam

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Het project 'Anders Wonen'	4
Evaluatie van de effecten	5
1 Opzet van de evaluatie	6
1.1 0-meting	6
1.2 Vervolgmeting	6
2 Situatieschets 'Anders Wonen'	8
2.1 De locatie van het project	8
2.2 De bewoners van het project	10
0-meting	12
3 Buurtreacties op de komst van 'Anders Wonen'	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)	13
3.3 Het beeld van de wijkmanager	14
3.4 Reactie van het Olympus College	14
3.5 Schriftelijke reacties aan gemeente	15
3.6 Media aandacht	15
4 De veiligheidssituatie vóór de komst van het project	16
4.1 Kwalitatieve informatie	16
4.1.1 Overlast en veiligheid volgens vertegenwoordigers wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)	16
4.1.2 Overlast en veiligheid volgens de woningcorporatie	16
4.1.3 Overlast en veiligheid volgens management Olympus College	17
4.1.4 Overlast en veiligheid volgens de wijkagent	17
4.2 Kwantitatieve informatie	17
4.2.1 Leefbaarheidsmonitor Gemeente	18
Vervolgmeting	19
5 Bevindingen sleutelpersonen	20
5.1 Woonbegeleiding RIBW	20
5.3 Het beeld van de wijkagent Malburgen Oost	22
5.4 Het beeld van de wijkmanager	22
5.5 Het beeld van woningcorporatie Volkshuisvesting	22
5.6 Media aandacht	22
6 Bevindingen omwonenden en ondernemers	23
6.1 Wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)	23
6.2 Ervaringen buurtbewoners	23
6.3 Ervaringen ondernemers en instellingen	24
6.3.1 Ondernemers winkelcentrum Kronenburg	24
6.3.2 Sportcentrum Grote Koppel	24
6.3.2 Rijnhal	24
6.4 Communicatie en overleg	24

7	Ervaringen van bewoners Anders Wonen zelf	26
8	De cijfers	28
8.1	Politierregistratie	28
8.2	Persoonsgebonden incidenten bewoners 'Anders Wonen'	28
9	Conclusie	29
	Bijlagen	30
Bijlage 1	Communicatietraject gemeente	31
Bijlage 2	Contactpersonen	32
Bijlage 3	Politiecijfers	33

Inleiding

Het project 'Anders Wonen'

Aan het Olympusplein, in de wijk Malburgen Oost in Arnhem, staat sinds begin 2009 een bijzonder project voor bijzondere bewoners: 'Anders Wonen'. Het project is gerealiseerd binnen het kader van het experiment 'Skaeve Huse' dat op initiatief van de SEV, en in samenwerking met lokale partijen in diverse gemeenten van het land, is opgezet. In deze projecten wordt ervaring opgedaan met een nieuwe woonvorm, waarin extreme overlastgevers een allerlaatste kans op onderdak krijgen. Doel van het experiment is de mogelijkheden te onderzoeken van een nieuwe sport aan de onderkant van de woonladder.

Het experiment met de Skaeve Huse is een vervolg op de eerste ervaringen met substandaard huisvesting die in Kampen en Maastricht zijn opgedaan en op de Skaeve Huse die in Denemarken zijn ontwikkeld. De Nederlandse Skaeve Huse geven onderdak aan mensen die noch op de reguliere woningmarkt noch in de maatschappelijke opvang te handhaven zijn. Meestal gaat het om mensen die onaangepast woongedrag vertonen en extreme overlast voor hun omgeving veroorzaken. In de Skaeve Huse krijgen zij een allerlaatste kans om niet op straat te belanden; een situatie die noch voor de betrokkene, noch voor de omgeving wenselijk is.

Arnhem behoort tot de gemeenten waar een dergelijk woonproject is gerealiseerd. Het project wijkt op enkele punten af van de andere pilotprojecten. Hoewel het bij het project 'Anders Wonen' in Arnhem wel degelijk ook gaat om een nieuwe woonvorm op kleine schaal, en ook de bewoners van dit project onaangepast woongedrag vertonen, is de doelgroep niet persé als overlastgevend getypeerd. Bij de doelgroep voor 'Anders Wonen' gaat het om mensen met een psychiatrische achtergrond, vaak gecombineerd met verslavingsproblemen, die elders niet plaatsbaar zijn, uitbehandeld zijn, zorgmijder zijn en over het algemeen jarenlang dakloos zijn geweest. De psychiatrische problematiek kan echter wel tot moeilijke situaties met de omgeving en tot overlast leiden.

Door de grote overeenkomst van het project 'Anders Wonen' met de projecten Skaeve Huse¹, past het project binnen het SEV programma 'Keer de verloedering'. 'Anders Wonen' biedt een aanvulling in de ketenbenadering aan de onderkant van de woonladder, zoals ook voor de Skaeve Huse geldt. Het project 'Anders Wonen' wordt daarom op vergelijkbare wijze geëvalueerd als de projecten Skaeve Huse in de andere gemeenten.

'Anders Wonen' bestaat uit een complex met 5 woonunits en 1 gemeenschappelijke bergingsunit. Het project is in januari 2009 officieel geopend en in februari 2009 zijn de eerste bewoners in de units getrokken. In juni 2009 nam de laatste bewoner zijn intrek. In het voorjaar is één van de bewoners echter weer uitgeplaatst, omdat hij zich hier buitengewoon ongelukkig voel-

Noot ¹ Inmiddels blijkt dat de overlastgevers die in de Skaeve Huse in de andere gemeenten worden geplaatst ook regelmatig met psychiatrische problematiek te kampen hebben.

de. Op het moment dat de vervolgmeting werd uitgevoerd stond deze unit nog leeg.

'Anders Wonen' zal tijdelijk op de huidige locatie staan. Er wordt binnen de gemeente druk gezocht naar een definitieve locatie voor de voorziening.

De organisaties die in het project 'Anders Wonen' samenwerken zijn de gemeente, de RIBW Arnhem & Veluwe Vallei, woningcorporatie Volkshuisvesting en de politie.

Evaluatie van de effecten

De SEV heeft DSP-groep verzocht de eerste Skaeve Huse projecten te evalueren. Daartoe behoort ook 'Anders Wonen'. De evaluatie van 'Anders Wonen' volgt op die van de projecten in Kampen en Amsterdam. De voorbereidingen voor de evaluatie van de Skaeve Huse in Tilburg zijn in volle gang. Het doel van de evaluatie is het onderzoeken van de effecten van het project op (de beleving van) veiligheid en overlast in de buurt en op het gedrag van de bewoners van het project.

De evaluatie omvat een 0-meting voorafgaande aan de realisatie van het project en een vervolgmeting na een half jaar bewoning. De evaluatie is op twee niveaus uitgevoerd:

- Op projectniveau: opzet, organisatie, betrokkenen, communicatie, beheer, financiering, etc.
- Op locatie: de ervaringen van de buurt, sleutelpersonen en bewoners zelf over de effecten van het project op overlast en (on)veiligheid (zowel objectief als subjectief).

Voorliggende rapportage doet verslag van de evaluatie op locatie. Het rapport beschrijft de 0-meting en de vervolgmeting. De 0-meting is uitgevoerd in december 2008, de vervolgmeting in de eerste helft van september 2009.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt allereerst de opzet van de evaluatie toegelicht. Daarna volgt in hoofdstuk 2 een korte schets van het project. Hierin wordt de locatie van 'Anders Wonen' en de aangrenzende buurt beschreven, en een eerste beeld gegeven van de bewoners van het project. In de hoofdstukken 3 en 4 volgen de resultaten van de 0-meting. De hoofdstukken 5 t/m 8 beschrijven de resultaten van de vervolgmeting. In hoofdstuk 5 zijn de ervaringen van de sleutelpersonen beschreven, in hoofdstuk 6 de ervaringen van de omringende buurt, in hoofdstuk 7 de ervaringen van de bewoners van 'Anders Wonen' zelf, en in hoofdstuk 8 zijn enkele gegevens uit de politieregistratie weergegeven.

1 Opzet van de evaluatie

1.1 0-meting

Het project 'Anders Wonen' heeft een lange aanlooptijd gehad, vooral bepaald door de locatiekeuze. Uiteindelijk heeft de burgemeester zelf de locatie 'gevonden'. Daarna heeft ook de noodzakelijke ontheffing van het bestemmingsplan en het verkrijgen van de bouwaanvraag tot vertraging geleid. Nadat deze hobbels genomen waren is men voortvarend aan de slag gegaan met het informeren van bedrijven, ondernemingen en instellingen op het Olympusplein en de bewoners van de aanliggende buurt. Daarop volgend is in korte tijd de grond bouwrijp gemaakt en zijn de units geplaatst. Als gevolg van de aanvankelijk moeizame start is de 0-meting pas kort voor de realisatie van het project uitgevoerd, in december 2008.

Voor de 0-meting is de volgende informatie verzameld:

- Gegevens over het project, de bewoners en omringende buurt (gemeente, wijkbeheergroep Malburgen Oost-Zuid)
- Typering van de buurt (gemeente, wijkbeheergroep, politie)
- Buurtreacties op de komst van 'Anders Wonen' (via gemeente, politie, wijkbeheergroep)
- Beleving van veiligheid en overlast vóór de komst van 'Anders Wonen', via woningcorporatie, wijkbeheergroep, politie, wijkmanager en Olympus College (interviews)
- Criminaliteitsgegevens van de buurt uit de politieregistratie, in de periode vóór plaatsing van de woonunits
- Leefbaarheids- en veiligheidsgegevens uit de rapportage 'Leefbaarheid, veiligheid en maatschappelijke participatie', 2-jarig onderzoek van de gemeente (2007).

1.2 Vervolgmeting

Op het moment van de vervolgmeting zijn 4 van de 5 units bewoond. De vervolgmeting is uitgevoerd in september 2009, ruim een half jaar na de feitelijke start van het project.

Voor de vervolgmeting is de volgende informatie verzameld:

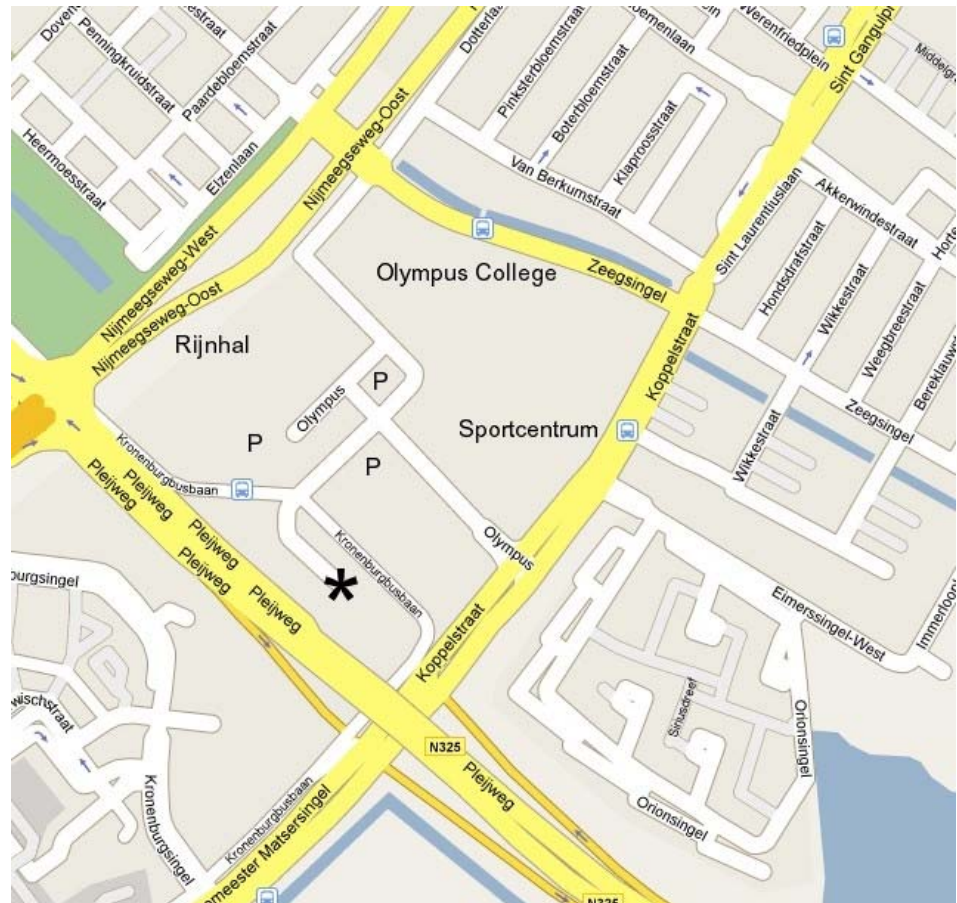
- Bevindingen van sleutelpersonen (interviews: face-to-face, telefonisch of per mail)
 - Gemeentelijk projectleider
 - Wijkmanager Malburgen Oost
 - Politie (wijkagent)
 - Woonconsulent woningcorporatie Volkshuisvesting
 - Woonbegeleider RIBW
 - Vertegenwoordiging Wijkbeheergroep Malburgen Oost-Zuid
- Ervaringen van buurtbewoners (face-to-face interviews)
- Ervaringen van ondernemers/bedrijven/instellingen in de buurt (telefonische interviews)
- Ervaringen van bewoners van 'Anders Wonen' (face-to-face interviews).
- Criminaliteitsgegevens van de politie uit de buurt (periode: ingebruikname woonunits tot heden)

- Persoonsgebonden politiedossiers bewoners 'Anders Wonen' (strafblad vóór en na intrek in project)
- Presentatie van de gemeentelijk projectleider tijdens een bijeenkomst over Skaeve Huse in juni 2009, georganiseerd door woningcorporatie WonenBreborg in Tilburg en 'Geef opvang de ruimte'
- Uitzending van een item over het project door TV Gelderland (mei 2009).

In evaluaties van de andere projecten is tevens onderzocht wat het effect van de voorziening is op de buurt van herkomst van de bewoners. Behalve dat in de nieuwe woonomgeving geen overlast moet ontstaan is de bedoeling natuurlijk ook dat de oude buurten worden ontlast. De bewoners van 'Anders Wonen' komen echter allen uit het daklozencircuit. Er is dus geen sprake van een recente uithuisplaatsing en geen burens die overlast hebben gehad. Dit evaluatie onderdeel is in Arnhem dus niet uitgevoerd.

2 Situatieschets 'Anders Wonen'

2.1 De locatie van het project

* Locatie 'Anders Wonen'

De locatie van 'Anders Wonen'

'Anders Wonen' is gepland op een braak liggende locatie in de wijk Malburgen Oost (Zuid), gelegen in Arnhem Zuid. Het project ligt aan een doodlopende weg aan de zuidwest-rand van het Olympus gebied. Het projectgebied ligt ingeklemd tussen busbaan en waterloop langs het Olympusplein, en de afgesloten oprit naar de Pleijweg. Waterloop en busbaan vormen de scheiding van het projectgebied met de rest van het Olympus gebied, waar verschillende publiekstreckende voorzieningen (Rijnhal en Sportcentrum De Grote Koppel) en een school zijn gevestigd. Centraal op het Olympusplein liggen grote parkeerterreinen. Deze worden ook gebruikt door bezoekers van het meer westelijk gelegen Gelredome (voetbalstadion met grootschalige leisure-voorzieningen). Eenmaal per jaar staan hier ook kermiswagens. Het Olympus College, aan de noordoostzijde van het gebied, is een school voor voortgezet onderwijs. De school bezet drie gebouwen met in totaal 1700 leerlingen.

Malburgen Oost (Zuid) wordt in het westen begrensd door de Nijmeegse-

weg, in het noorden door de Huissensestraat, die zuidelijk afbuigt en de Pleijweg kruist; in het zuiden vormt de Pleijweg (een drukke provinciale weg (N325)) de begrenzing van het gebied.

Het Olympus gebied trekt veel bezoekers en gebruikers. Het uitgaanskarakter brengt met zich mee dat zich soms incidenten voordoen. Deze moeten goed onderscheiden worden van mogelijke incidenten die met 'Anders Wonen' te maken hebben. De verwachting is dat de bewoners van 'Anders Wonen' even goed last van de omgeving kunnen hebben als andersom.

Eimersweide is de meest nabije woonwijk. Het ligt ten oosten van het projectgebied en wordt hiervan gescheiden door een drukke doorgaande verkeersroute, de Koppelstraat. Eimersweide maakt slechts een klein deel van heel Malburgen Oost (Zuid) uit en vormt inmiddels een van de betere delen hiervan. In Eimersweide wonen van oudsher veel ambtenaren. De wijk is enigszins aan het vergrijzen. Volgens de bewoners is het een wat in zichzelf gekeerde wijk. Aan de Koppelstraat staat middelhoogbouw, van waar uit het project zichtbaar is. De afstand is echter vrij groot. In de zomermaanden onttrekken bosjes het zicht op de woonunits. Aangezien er in Eimersweide geen voorzieningen zijn, is het voor de bewoners van 'Anders Wonen' niet voor de hand liggend om de buurt in te gaan. Een oversteekplaats ontbreekt bovendien op deze hoogte van de Koppelstraat. Langs de Koppelstraat loopt een voetpad noordwaarts richting Centrum en zuidwaarts richting Kronenburg (zuidelijk van de provinciale weg gelegen woonwijk).

Het dichtstbijzijnde winkelcentrum ligt in Kronenburg, op ongeveer 300 meter in zuidelijke richting, aan de overkant van de provinciale weg, die over de Koppelstraat heen loopt. Het kleinere buurtwinkelcentrum Drieslag ligt aan de Middengraaflaan, op ongeveer 800 meter afstand van het project, richting Centrum.

Dagbesteding voor de bewoners bevindt zich in het centrum.

Het projectgebied was voorheen voor voetgangers en fietsers zowel via de Koppelstraat als via het Olympusplein bereikbaar. Aan de Koppelstraat wordt de doorgang voor auto's afgesloten met een slagboom, aan de kant van het Olympusplein staan verkeershekken die de doorgang voor auto's afsluiten.

De slagboom kan bij nood worden geopend. Hulpdiensten (en ook de vuilnisophaaldienst) beschikken over een sleutel van de slagboom.

Na ervaringen met schooljeugd die langs de woonunits liep en aanvankelijk voor wat overlast zorgden, is aan de zijde van het Olympusplein tevens een lang scherm geplaatst, dat de doorgang ook voor voetgangers belemmert.

Aan de busbaan ligt een bushalte, ter hoogte van het projectgebied. De bus verbindt het centrum met de verder zuidwaarts gelegen wijken.

De woonunits

De 5 woonunits zijn, losstaand, naast elkaar geplaatst aan het doodlopende pad langs het water. Aan de zijde van het Olympusplein is één extra unit geplaatst waarin voor alle bewoners een berging is gemaakt. Rondom de units staan struiken en bomen.

De units zelf zijn ongeveer 40m². In de lengte worden ze door een sanitair en keukenblok in twee verblijfsruimtes verdeeld. Voor een woonruimte met

ramen en een buitendeur, achter slaapruijnte met een klein raam, dat overigens niet open kan.

Locatie vóór realisatie; zicht richting Rijnhal

Locatie vóór realisatie, zicht richting Koppelstraat

De woonunits; zicht richting Koppelstraat

Afscherming woonunits; zicht vanaf parkeerterrein Olympusplein

2.2 De bewoners van het project

De bewoners variëren in leeftijd van 40 tot 60 jaar. Bij allen is sprake van dubbele (of driedubbele diagnose). Bij enkelen is het beeld zo complex dat een eenduidige diagnose zelfs niet gesteld kan worden. Allen hebben last van een of meer persoonlijkheidsstoornissen; schizofrenie komt veel voor. Daarnaast hebben allen verslavingsproblemen; bij de meesten gaat het om een combinatie van alcoholisme en drugsgebruik. Een deel van de bewoners is zorgmijdend. Hulpverlening hebben allen gehad, meer of minder intensief, maar is uiteindelijk bij niemand aangeslagen. Allen zijn jarenlang dakloos geweest, na ooit vanwege onaangepast gedrag (meer dan eens) uit hun huis te zijn gezet.

Expliciete overlast is niet de enige reden geweest om mensen in 'Anders Wonen' te plaatsen. De initiatiefnemers hebben er voor gekozen dakloze psychiatrische patiënten te plaatsen, die nergens anders meer terecht kunnen (uitbehandeld, zorgmijdend, ongrijpbaar, onaangepast gedrag, e.d.). Een deel van hen gaf voorheen overigens wel degelijk overlast, door op straat luidruchtig met vrienden te drinken, zich in het openbaar vervelend of bedreigend te gedragen, voor vervuiling te zorgen, etc.

De woonunits worden door de RIBW van Volkshuisvesting gehuurd, die ook de woonbegeleiding voor zijn rekening neemt. De bewoners hebben geen eigen huurcontract.

Voor de bewoners gelden enkele algemene regels: Er mag geen ruzie wor-

den gemaakt, er mag niets kapotgemaakt worden, er mag geen overlast in de buurt veroorzaakt worden, men mag geen dieren houden en geen logees ontvangen, en er mogen geen criminele activiteiten plaatsvinden. Naast de algemene regels, zijn er persoonsgebonden regels opgesteld en afspraken gemaakt, aansluitend op de persoonlijke problematiek.

Hoewel de woonbegeleiding niet verplicht is, zijn de meeste bewoners onvoldoende in staat om zichzelf volledig te kunnen redden. Er is wel een verplichting om de woonbegeleiders van de RIBW binnen te laten, maar de aangeboden hulp mag geweigerd worden.

Het heeft nogal wat voeten in de aarde (gehad) om de AWBZ financiering voor begeleiding van de kandidaten voor het project rond te krijgen. De bekostiging van de begeleiding kan niet door de gemeente worden vergoed omdat het waarschijnlijk levenslange begeleiding betreft; hiervoor heeft de gemeente geen financiële middelen. Dit diende dus eerst geregeld te worden. Voor sommige kandidaten is dat niet gelukt en voor hen in de plaats moesten nieuwe cliënten gevonden worden.

Voor personen uit de doelgroep die de projectgroep voor ogen stond is het echter soms lastig een indicatie te verkrijgen. Sommige kandidaten zijn zo slecht te diagnosticeren (niet te testen, vertekeningen door alcohol & drugsgebruik), dat zij door het CIZ niet worden geaccepteerd. Op basis van overlast 'alleen' wordt geen AWBZ-indicatie verstrekt.

0-meting

3 Buurtreacties op de komst van 'Anders Wonen'

3.1 Inleiding

Het besluit om het project 'Anders Wonen' te realiseren is in de vroege zomer van 2007 aan de omliggende bedrijven, instellingen, sportvereniging en het wijkplatform (buurtvertegenwoordiging) bekend gemaakt en toegelicht. Ook is er een persbericht uitgegaan. In juli 2008 zijn de bewoners van Eimersweide via een huis-aan-huis brief geïnformeerd.²

In september 2008 wordt een 'Buurtoverleg' in het leven geroepen, waarin omliggende bedrijven, instellingen, sportvereniging en twee leden van het wijkplatform vertegenwoordigd zijn. Het 'Buurtoverleg' zal twee maal per jaar met gemeente, politie, woningcorporatie en RIBW de stand van zaken rond 'Anders Wonen' bespreken.

In januari 2009 wordt het project geopend. Informatie hierover is via de huis-aan-huiskrant en een persbericht verspreid. Omwonenden (Eimersweide) worden per brief uitgenodigd voor de opening. De eerste bewoners hebben de units in januari betrokken. De verwachting is dat alle units medio maart bewoond zijn.

Aanvankelijk was bij een deel van de buurtbewoners sprake van ongenoegen over de gang van zaken. De eerste huis-aan-huisbrief waarin men zich voor een voldongen feit voelde staan, zou niet passen in de Malburgse aanpak waarin de buurt actief met de gemeente meedenkt over ontwikkelingen in het gebied. Door de instelling van het 'Buurtoverleg' voelt men zich beter betrokken en is de weerstand afgenomen. Bij de opening is sprake van een positief afwachtende houding.

Twee buurtbewoners hebben een bezwaarschrift ingediend bij de gemeente. Volgens de indieners is in het bestemmingsplan opgenomen dat het gebied geen woonbestemming heeft. Ook had men de indruk dat de wijk het afvalputje van de gemeente ging vormen. Beide bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard.

3.2 Wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)

In de voorbereidingsfase is door een aantal leden van het wijkplatform bezorgdheid geuit over de veiligheid, in het bijzonder voor kinderen (leerlingen, bezoekers zwembad, etc.) die in de omgeving van het projectgebied wonen of verblijven.

Het wijkplatform is het hoogste bewonersorgaan in de wijk. In Malburgen wordt het wijkplatform gevormd door afgevaardigden van 5 wijkbeheergroepen. Deze vormen op buurtniveau het directe aanspreekpunt voor de bewoners. Voor de 0-meting is gesproken met twee vertegenwoordigers van de wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid). In dit gesprek zijn twee risicopun-

Noot ² In Bijlage 1 is het communicatietraject van de gemeente uitgebreider beschreven.

ten naar voren gebracht.

- Confrontatie tussen jongeren (bijvoorbeeld bezoekers van het zwembad) en de doelgroep van 'Anders Wonen' is niet uit te sluiten; dat vormt voor beide een risico.
- Men voorziet problemen door het drukke verkeerslawaai van de Pleijweg, dat een ongewenste prikkel voor de doelgroep zal vormen.

De reacties die men in de buurt heeft gepeild betreffen vooral de bezorgdheid over de opstapeling van problemen en de voortdurende onrust in de wijk. Men vindt dat er al genoeg problemen zijn en dat de wijk te veel zaken tegelijkertijd te verwerken krijgt (onder andere verwijzend naar de fysieke aanpak van de wijk). Ook vinden sommige bewoners dat er al genoeg zorgvoorzieningen in de wijk zitten.

3.3 Het beeld van de wijkmanager

Zorgelijkheid is ook wat de wijkmanager ter oren komt. Dat er een zekere concentratie van bijzondere doelgroepen plaats vindt in de wijk, maakt het er in de beleving van de bewoners niet gemakkelijker op. Bovendien vreest men dat de negatieve tendens die zich nu in Kronenburg, het gebied ten zuiden van de Pleijweg, voordoet zal overslaan naar Eimersweide. Men vreest dat 'Anders Wonen' daarbij als katalysator zal werken.

In Kronenburg is in toenemende mate sprake van versnelde doorstroming en van inplaatsing van probleemgevallen uit andere delen van de stad. De populariteit van de buurt daalt en 'Eimersweiders' vrezen dat de problemen zullen cumuleren, met uitstraling naar Eimersweide.

In het winkelcentrum Kronenburg bestaat al overlast door rondhangende personen. De buurt verwacht dat de bewoners van 'Anders Wonen' types zullen aantrekken die zich ook in het winkelcentrum gaan ophouden en daar voor extra overlast zullen zorgen. Omdat het er levendig is, er bankjes staan, en het gebied overdekt is zal er een neiging bestaan hierheen te trekken, en niet naar bijvoorbeeld de Drieslag.

Een volgend zorgpunt betreft de bushalte die zich vlak bij het project bevindt. Buurtbewoners vinden het niet prettig in de nabijheid van het project op de bus te wachten; men is bang lastig gevallen te worden. Een laatste punt betreft het feit dat sommige buurtbewoners gewend zijn de hond uit te laten in het projectgebied. Deze mensen vinden het onplezierig dat zich daar nu (vreemde) personen (en hun bezoekers) zullen ophouden.

3.4 Reactie van het Olympus College

Gesproken is met de directeur van de school. Voor de school vormt de komst van het project een onzekere factor. De verwachting is dat men er op zich weinig overlast van zal ondervinden, omdat de afstand tussen school en project vrij groot is. De directeur ziet wel dat als leerlingen en bewoners van 'Anders Wonen' met elkaar geconfronteerd worden er verbale en/of fysieke conflicten kunnen ontstaan. Men acht het daarom van belang dat de doorgang van Olympusplein naar het projectgebied wordt afgesloten, en dat bosschages het zicht vanaf Olympus op het projectgebied ontnemen.

Voor de directeur is het ook evident dat in het project geen personen worden geplaatst waarbij de problematiek verband houdt met zedenzaken. De directeur acht een betere afstemming tussen schoolagent en wijkagent wenselijk.

3.5 Schriftelijke reacties aan gemeente

Naast de hierboven genoemde bezwaarschriften zijn er geen schriftelijke reacties ontvangen door de gemeente.

3.6 Media aandacht

In juni 2007 heeft de gemeente Arnhem een persbericht laten uitgaan over het voornemen samen met de RIBW en woningcorporatie Volkshuisvesting op het Olympusplein een speciale woonvorm voor mensen met psychische problemen en onaangepast gedrag te realiseren.

TV-Gelderland heeft in een vroeg stadium een item besteed aan de komst van het project. Eenmaal is in de wijkkrant informatie over het project opgenomen.

4 De veiligheidssituatie vóór de komst van het project

4.1 Kwalitatieve informatie

Kwalitatieve informatie over de leefbaarheid en veiligheid in de buurt is verkregen uit interviews met sleutelpersonen en vertegenwoordigers van de wijkbeheergroep.

Het Arnhemse Centraal Meldpunt beschikt niet over informatie op wijkniveau. De functie van het Centraal Meldpunt is vooral het verschaffen van een vangnet voor probleemgevallen en het inzetten van bemoeizorg.

4.1.1 Overlast en veiligheid volgens vertegenwoordigers wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)

Er is gesproken met twee vertegenwoordigers van de wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid).

Malburgen Oost is een ontwikkelingsgebied. Er is de laatste tijd veel gesloopt en nieuw gebouwd en dat proces is nog gaande. De veiligheidssituatie is door de wijkaanpak verbeterd. Veel overlastgevers zijn vertrokken. Op dit moment bevinden zich op enkele plekken nog drugspannen, en er is hier en daar sprake van onderhuur en overbewoning. Criminaliteit doet zich volgens de geïnterviewden nauwelijks voor, overlast is beperkt. Eimersweide springt er in ten opzichte van andere buurten in Malburgen Oost gunstig uit.

Scholieren van het Olympus College gaan in pauzes regelmatig naar het speelterreintje aan de Zeegsingel (de noordzijde van de woonwijk). Men vreest dat scholieren ook naar het project 'Anders Wonen' gaan en daar voor onrust zullen zorgen.

Winkelcentrum Drieslag (Middengraaflaan, noordelijk gelegen) wordt ervaren als onplezierig. Vooral 's avonds gaat er een zekere dreiging uit van vervelende, rondhangende figuren, waaronder dealers. Winkelcentrum Kronenburg (zuidelijke gelegen) wordt als veel aantrekkelijker ervaren. Het is overdekt, verwarmd en altijd levendig. Maar juist om die reden maken vertegenwoordigers van het winkelcentrum zich zorgen; ook voor de doelgroep van 'Anders Wonen' (en degenen die door hen worden aangetrokken) kan dit een aantrekkelijke plek zijn om te vertoeven, vooral 's winters. Ook op dit moment zijn hier al hangproblemen. Kronenburg heeft wel een eigen bewakingsdienst.

4.1.2 Overlast en veiligheid volgens de woningcorporatie

Gesproken is met de woonconsulent die zijn werkgebied onder andere in Eimersweide heeft. Hij laat weten nauwelijks meer van overlastproblemen te horen nu de vernieuwingsoperatie in de wijk Eimersweide en de noordelijk van Olympus gelegen Zeegsingel e.o. meer en meer vordert. Er is nogal wat gesloopt en nieuw gebouwd, en diverse panden waar zich problemen voor-

deden (o.a. drugspanden) zijn ontruimd. Problemen die zich nu voordoen betreffen over het algemeen burenruzies. Sinds ruim een jaar hoort hij nauwelijks meer van andere overlast- of onveiligheidszaken. Voorheen waren er ook nog wel eens problemen met jongeren rond zwembad De Grote Koppel, maar sinds door de directie maatregelen zijn getroffen behoren die problemen ook tot het verleden.

Ook de woonconsulent maakt melding van problemen bij buurtwinkelcentrum Drieslag. Rondhangende jongeren geven overlast door veel lawaai te produceren, en door intimidatie en tasjesroof.

4.1.3 Overlast en veiligheid volgens management Olympus College

Bekend is de autocriminaliteit op het parkeerterrein op Olympus. Overige problemen worden door de directeur van het Olympus College niet genoemd.

4.1.4 Overlast en veiligheid volgens de wijkagent

Het gebied waaraan de locatie van 'Anders Wonen' grenst is te typeren als een uitgaansgebied. Een erg dynamisch gebied, zoals de wijkagent het benoemt. Er komen veel bezoekers van buiten de regio. Het type publieksvoorzieningen en de georganiseerde evenementen brengen met zich mee dat er veel gebeurt, er soms conflicten zijn en zich regelmatig incidenten voordoen die met overlast en/of criminaliteit te maken hebben. Daarnaast vreten ook de leerlingen van het Olympus College wel eens wat uit en bezoekers van het zwembad geven ook wel eens aanleiding tot overlastproblemen.

Het naastliggende woongebied Eimersweide is naar mening van de politie te kenmerken als een rustig gebied, waar zelden wat gebeurt.

4.2 Kwantitatieve informatie

Op gemeentelijk niveau is de Leefbaarheidsmonitor de meest informatieve bron voor gegevens over de leefbaarheid en veiligheid in het gebied rond de projectlocatie. De gegevens betreffen echter een groter gebied dan de woonwijk die direct aan het projectgebied grenst. Ze geven een meer algemeen beeld van de situatie rond de locatie.

De politiecijfers konden meer toegespitst op de projectlocatie worden opgevraagd. Omdat in Malburgen Oost veel fysieke ingrepen plaatsvinden, zijn ontwikkelingen in de cijfers echter bijzonder moeilijk aan het effect van 'Anders Wonen' toe te schrijven, mocht er van dit effect al sprake zijn. Gedurende de looptijd van de evaluatie zijn diverse flatgebouwen gesloopt en is een belangrijk deel van de drugsproblematiek en de overlastgevers uit de buurt verdwenen. Dit heeft zich vertaald in afnemende criminaliteit en overlast. De politie ziet geen enkele invloed van het project in de cijfers terug, maar wel veel van de herstructurering.

Ook om een andere reden is het verzamelen van politiecijfers in dit gebied niet erg inzichtgevend. Incidenten die zich voordoen rond de voorzieningen

die zich in de directe omgeving bevinden (Rijnhal, Sportcentrum) en op het grote parkeerterrein waaraan de projectlocatie grenst beïnvloeden de cijfers in veel grotere mate dan de mogelijke paar incidenten die aan 'Anders Wonen' gekoppeld zouden kunnen zijn. Die zouden wegvallen in het totaalbeeld.

Voor de effectmeting van 'Anders Wonen' voegen de registratiecijfers dus weinig toe. Om die reden zijn ze hier niet opgenomen, maar voor de volledigheid wel als bijlage toegevoegd.

4.2.1 Leefbaarheidsmonitor Gemeente

Uit het (tweejaarlijks) onderzoek 'Leefbaarheid, veiligheid en maatschappelijke participatie'³ komt naar voren dat Malburgen Oost (Zuid)⁴ een van de slechtst scorende wijken in Arnhem is op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Het gebied laat de laatste jaren wel een positieve ontwikkeling zien.

In Malburgen Oost (Zuid) als geheel valt het oordeel over verloedering slechter uit dan gemiddeld in de Arnhemse wijken het geval is. Wat betreft sociale overlast scoort de wijk als een van de slechtste van Arnhem. De onveiligheidsgevoelens liggen ver boven het stadsgemiddelde. Het gevoel van dreiging is hoog. Het rapportcijfer dat men aan de veiligheid in de eigen wijk geeft is relatief laag. Wat betreft slachtofferschap is het aantal geweldsdelicten opmerkelijk hoog. Op de items autocriminaliteit en inbraak scoort de wijk ongeveer gemiddeld. Ook vernielingen en fietsendiefstal zijn geen opmerkelijke problemen in de wijk. Vermogensdelicten zijn er meer dan gemiddeld, maar de wijk komt op dit punt niet als slechtste uit de bus.

Het percentage mensen dat vindt dat de wijk achteruit gaat is bijna twee keer zo hoog als het aantal mensen dat vindt dat de wijk er op vooruit gaat en ligt veel hoger dan gemiddeld in de stad. De toekomstverwachting is echter gunstiger. (Dat is niet verwonderlijk gezien de ingezette wijkaanpak). De tevredenheid over het optreden van de politie is relatief gunstig in de wijk.

Noot 3 November 2007, afdeling Onderzoek en Statistiek, gemeente Arnhem. Het onderzoek is gebaseerd op een bewonersenquête (maart 2007).

Noot 4 Een van de 7 ontwikkelingswijken van Arnhem.

Vervolgmeting

5 Bevindingen sleutelpersonen

5.1 Woonbegeleiding RIBW

Er zijn drie woonbegeleiders van de RIBW betrokken bij het project 'Anders Wonen'. Een van hen –degene die het meest bij het project betrokken is- is geïnterviewd.

Werkwijze

Het werk van de woonbegeleiders bestaat vooral uit zorg dragen dat alles een beetje rustig blijft. De verwachtingen over verbeteringen liggen niet hoog, daarvoor hebben de bewoners een te moeilijk verleden en is sprake van te complexe problematiek. Bij de start van het project bestond bij enkele woonbegeleiders enige twijfel over de mogelijkheden om deze doelgroep goed te kunnen begeleiden. Het vraagt om een cliëntgerichte benadering, waarmee niet iedereen vertrouwd was. In de praktijk blijkt het allemaal erg mee te vallen en wordt het project als succesvol gezien.

Belangrijk is een flexibele opstelling, soepel inspelen op problemen en vragen, en dingen los kunnen laten. Het is lastig om afspraken met deze bewoners te maken. Van belang is direct actief te reageren bij onrust en problemen, waarover het ook gaat.

De woonbegeleider(s) komt/komen elke dag even bij de bewoners van het project langs. Afhankelijk van de persoon in kwestie worden dan geldzaken geregeld, medicijnen uitgedeeld, eten verzorgd, boodschappen gedaan, gesprekjes gevoerd, schoongemaakt, problemen opgelost, mensen naar dokter of ziekenhuis begeleid, zakelijke punten opgepakt en afgehandeld, etc..

Boodschappen worden gedaan in winkelcentrum Kronenburg, dat ten zuiden van het project ligt, en bereikt wordt door een minuut of 5 lopen langs de Koppelstraat. De bewoners gaan zelden alleen, meestal gaan ze samen met een woonbegeleider, of ze laten de boodschappen door de woonbegeleider thuis bezorgen.

De bewoners

Naar de mening van de geïnterviewde woonbegeleider gaat het goed met de bewoners. Cruciaal succespunt van het project is de rust die de bewoners hier hebben, de stabiliteit van hun woon- en leefsituatie en de vrijheid de eigen tijd in te kunnen vullen (los van regels en structuren zoals die in een instelling gelden).

Een voortdurend terugkerend onderwerp betreft het geld; de bewoners hebben minder te besteden dan toen ze een daklozenuitkering ontvingen, dat zit sommigen erg dwars. De woonbegeleiders merken dat enkele bewoners in de loop der jaren een weerstand tegen hulpverleners hebben opgebouwd. Het merendeel is zorgmijgend. Toch heeft men de indruk dat de bemoeienissen van de woonbegeleiders langzamerhand wel worden gewaardeerd of tenminste geaccepteerd; één persoon heeft daar meer moeite mee.

Hoewel het nu goed gaat met de bewoners, vraagt de RIBW zich wel af of

ze het vol zullen houden om hier te blijven. De tijd is nog wat kort om daarover meer zekerheid te hebben. De verwachting was dat tenminste enkelen in de zomermaanden hun nieuwe onderkomen weer zouden verruilen voor de vrijheid van het buitenleven. Dat is tot op heden echter niet gebeurd.

Er zijn door de woonbegeleiders enkele pogingen ondernomen om gezamenlijke activiteiten te organiseren met de bewoners, onder andere hebben zij enkele keren een barbecue georganiseerd. Omdat de helft van de bewoners niet kwam opdagen en de anderen eigenlijk te stoned of dronken waren om er een leuk feestje van te maken, werd dat niks en heeft men pogingen tot georganiseerde activiteiten gestaakt.

Ervaringen in de buurt

Volgens de woonbegeleider geven de bewoners geen overlast in de buurt. Men verwacht ook niet dat dat in de toekomst het geval zal zijn. Overlast zal hooguit bestaan uit het hardop in zichzelf lopen praten. Alleen de bewoner die inmiddels weer uit het project weg is gaf wel eens aanstoot in het winkelcentrum, door ongecontroleerd gedrag.

Zover bekend gaat geen van de bewoners de buurt in. De Koppelstraat is te druk om over te steken; Eimersweide is daardoor te ver weg en ze hebben daar niets te zoeken.

Diegenen die naar het centrum van de stad gaan, onder andere naar de dagopvang, dienstencentrum, coffeeshop of kennissen, gaan over het Olympusplein en via Malburgen West, over de Nelson Mandelabrug naar de stad. Men vermoedt dat deze route gekozen wordt in verband met de locatie van dealers. Eén van de bewoners kiest de andere route via de Koppelstraat en de John Frostbrug.

Het parkeerterrein op Olympus trekt rare mensen aan, die soms voor overlast en criminaliteit zorgen; er bestaat echter geen enkele relatie tussen deze problemen en de bewoners van Anders Wonen.

Het units en de locatie

De RIBW vindt het aantal van 5 units goed gekozen. Eén of twee meer zou nog kunnen, maar als het project groter wordt zou dat (onderling) problemen geven. Het project wordt gezien als een goede oplossing die voor meer mensen geschikt kan zijn, bijvoorbeeld voor mensen die in een beschermd wonen project zitten en daar niet te handhaven zijn.

De locatie wordt als perfect gekenschetst, vooral vanwege de grote vrijheid die de bewoners hier hebben. Er is een grote afstand tussen het project en omwonenden, bedrijven en instellingen.

In de eerste periode kwamen enkele nieuwsgierige scholieren wel eens langs het project. Afgezien van enkele kleine pesterijen en provocaties, hebben de bewoners daar niet veel last van gehad. Wel is door de gemeente een scherm geplaatst, zodat de doorgang is belemmerd en de jongeren niet meer gemakkelijk langs het project lopen. Sindsdien hebben zich geen (ongewenste) confrontaties meer voorgedaan.

Professionele communicatie

1x per maand vindt overleg plaats tussen de RIBW, de wijkagent en de woningcorporatie. Omdat alles soepel verloopt is er eigenlijk niet veel meer te bespreken maar het overleg wordt voorlopig in stand gehouden, omdat dat

beloofd is aan de buurt.

5.3 Het beeld van de wijkagent Malburgen Oost

Bij de politie zijn geen klachten binnengekomen over overlast of criminaliteit, veroorzaakt door de bewoners van het project. De wijkagent constateert wel dat begeleiding een absolute voorwaarde is voor het succes. Zodra dat even minder is treedt direct vervuiling op en worden 'verkeerde' mensen binnengehaald, waardoor wel problemen gaan ontstaan.

5.4 Het beeld van de wijkmanager

Bij de wijkmanager zijn geen signalen binnengekomen over problemen door de aanwezigheid van 'Anders Wonen' en zijn bewoners.

5.5 Het beeld van woningcorporatie Volkshuisvesting

Bij de corporatie zijn geen klachten of meldingen binnen gekomen. Men hoort van de bewonerscommissie van de omliggende buurt inmiddels enthousiaste en positieve reacties. De corporatie zal 1x per half jaar met de bewonerscommissie bespreken hoe het gaat.

De corporatie zoekt naar een definitieve locatie als het project hier over een paar jaar weg moet.

Overwogen wordt een locatie in Schuytgraaf, een nieuwbouwlocatie aan de westrand van de stad.

Corporatie Volkshuisvesting, de verhuurder met het grootste bezit in Malburgen, stelt vast dat bewoners zich sinds 2007 steeds veiliger en tevredener voelen in hun buurt.⁵ USP Marketing Consultancy interviewde voor de corporatie in mei/juni 2009 ongeveer 2.000 bewoners in de wijk. Het onderzoek laat zien dat het rapportcijfer voor veiligheid is gestegen. Directeur Gerrit Breeman van Volkshuisvesting: "Daarmee blijkt na negen jaar van slopen, bouwen en renoveren dat het opknappen van de fysieke omgeving loont."⁶

5.6 Media aandacht

Op 9 januari wijdt de Gelderlander een item aan 'Anders Wonen'.

Op 14 januari is het project officieel geopend. Naar aanleiding hiervan is er enige media-aandacht geweest. Deze was, naar mening van de gemeente "...overwegend neutraal en soms zelfs positief...".

20 mei 2009 besteedt TV Gelderland aandacht aan het project; in de uitzending wordt een blik op het project geworpen en één van de bewoners gevolgd. Naar aanleiding van deze uitzending heeft weer een artikel in de Gelderlander gestaan.

Noot 5 Website Volkshuisvesting.

Noot 6 De Volkskrant, 2 september 2009

6 Bevindingen omwonenden en ondernemers

6.1 Wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid)

Voor de vervolgmeting is weer contact gezocht met de vertegenwoordiging van de wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid). Omdat op dat moment al van divers kanten was vernomen dat zich geen incidenten voor hebben gedaan, is het gesprek telefonisch gevoerd.

Ook bij de wijkbeheergroep zijn geen incidenten bekend, waar de bewoners van 'Anders Wonen' bij betrokken waren. Noch de geïnterviewde zelf, noch zijn achterban hebben overlast ervaren. Hij ziet een enkele bewoner wel eens langs de Koppelstraat lopen, richting centrum (en buurtwinkelcentrum Drieslag en de woensdagmarkt daar vlakbij). Eénmaal is iemand aangetroffen op een bankje bij de speelgelegenheid in het groen langs de Koppelstraat.

Geïnterviewde heeft gehoord dat er op het projectterrein zelf een keer een klein brandje is geweest.

Zover hij weet hebben buurtbewoners geen enkele contact met de projectbewoners.

De oorspronkelijke onrust in de buurt werd ingegeven door onwetendheid over de doelgroep die uiteindelijk in het project zou neerstrijken. Nu blijkt dat er geen problemen zijn hoort hij er in de buurt niets meer over en is iedereen gerustgesteld.

Eimersweide heeft in de zomerperiode een inbraakgolf van enkele weken meegemaakt; nu is het weer rustig. In het geheel genomen is de leefbaarheid en veiligheid in de buurt er in de laatste jaren op vooruit gegaan en heeft het project Anders Wonen daar geen afbreuk aan gedaan.

6.2 Ervaringen buurtbewoners

In de eerste week van september is met 9 willekeurig benaderde bewoners van het wooncomplex aan de overzijde van de Koppelstraat gesproken over de ervaring met het project en zijn bewoners (4 mannen en 5 vrouwen van uiteenlopende leeftijd werden benaderd). Bewoners van begane grond, 1- en 2-hoog zijn aangesproken. Dit complex ligt het meest nabij het project. Vanuit het complex (4 woonlagen) zijn de units in de zomermaanden, als de bomen volop in blad zijn, nauwelijks te zien. In de winter zal men er meer zicht op hebben, maar de afstand is groot.

Alle geïnterviewden weten dat het project er staat en welk type bewoners er verblijft. Niemand heeft ooit enige last van de projectbewoners gehad en dat ook niet van anderen gehoord. Men ziet de bewoners zelden, en al helemaal niet rondom het eigen wooncomplex. Ook niet in het winkelcentrum - waar men ze hoogstwaarschijnlijk ook niet zal herkennen. Enkelen zeggen voorafgaande aan de plaatsing van de units wel bang te zijn geweest voor problemen en zich af te hebben gevraagd waarom ook dit project weer in het toch al getergde Malburgen moest komen. Nu vindt men het uitstekend dat het project er is.

Eén van de buurtbewoners is buschauffeur op de route die langs het project loopt. Hij geeft aan nooit enig probleem te ervaren en van zijn passagiers (die onder andere op de halte vlak bij het project in- en uitstappen) ook nooit enige klacht te horen. Zelf loopt hij wel eens langs het project omdat hij die route als plezieriger en veiliger ervaart dan die over het parkeerterrein van Olympus.

6.3 Ervaringen ondernemers en instellingen

6.3.1 Ondernemers winkelcentrum Kronenburg

In winkelcentrum Kronenburg (ten zuiden van het project) is bij twee ondernemers gevraagd of men de projectbewoners kent en wel eens last van het ondervindt: Aldi waar de boodschappen altijd worden gedaan en de lectuur- en tabakzaak waar bewoners hun shag kopen. De bedrijfsleiders van beide ondernemers kennen het project Anders Wonen niet, kennen de bewoners niet en ervaren nooit overlast.

6.3.2 Sportcentrum Grote Koppel

Bij de Grote Koppel merkt men niets van het project en de bewoners. Vooraf was men bevreesd dat de bewoners wellicht voor koffie, drank of douche naar het zwembad zou komen, maar in de praktijk is daar niets van gebleken.

6.3.2 Rijnhal

In de Rijnhal heeft men geconstateerd dat het project al bewoond was voor men er erg in had. Het gaat uitstekend, men ziet de bewoners niet, heeft totaal geen last van ze. Volgens de directeur is de informatie vooraf goed geregeld door de gemeente en zijn er goede afspraken gemaakt over beheer en toezicht. Van hem hoeven de units hier absoluut niet weg. Men heeft meer last van woonwagenbewoners die om de zoveel tijd een poosje neerstrijken op het parkeerterrein bij de Rijnhal: "dan gaan de deuren wel op slot".

6.4 Communicatie en overleg

Communicatie met de buurt

Op één terughoudende reactie na zeggen de buurtbewoners vooraf voldoende door de gemeente te zijn geïnformeerd. Wel vond met het onplezierig voor een voldongen feit te zijn geplaatst en erg laat op de hoogte te zijn gebracht.

Ondernemers en instellingen zijn tevreden over de aanpak van de gemeente.

Buurtoverleg

8 Maanden na het vorige overleg en ruim drie maanden na het in gebruik nemen van de woonunits is een tweede 'Buurtoverleg' door de gemeente georganiseerd. Gemeente (wethouder en projectleider), RIBW, woningcor-

poratie, politie en vertegenwoordigers van het wijkplatform namen hier aan deel. De eveneens uitgenodigde instellingen/bedrijven hadden zich afgemeld. De stand van zaken is weer besproken en geconstateerd wordt dat het, afgezien van enkele incidenten bij de start van het project (zie elders) rustig en goed verloopt. Een half jaar na dit overleg zal een volgende bijeenkomst worden georganiseerd.

7 Ervaringen van bewoners Anders Wonen zelf

Voor de evaluatie is met drie van de huidige vier bewoners een gesprek gevoerd; de vierde persoon wilde geen interview. Bij het gesprek met twee van de drie bewoners (die op dat moment bij elkaar op bezoek waren) was bezoek aanwezig.

De bewoners zeggen alle drie dat het goed met ze gaat en afgezien van wat gemopper over de hulpverlening en geldzaken, vinden ze hun huidige onderkomen prima. Opmerkelijk zijn de opmerkingen van twee van de drie die er op neer komen dat ze blij zijn van oude overlast van de omgeving en van ongewenst bezoek af te zijn. Die opmerkingen betreffen de situatie van lang geleden, vóór de betreffende personen dakloos werden.

Een persoon is gefilmd voor TV Gelderland; hij is ook de meest toegankelijke en de meest spraakzame van het stel. Hij geeft aan blij te zijn een eigen plek te hebben, "een plek om te zijn" en waar hij niet steeds op zijn tellen hoeft te passen. Hij merkt dat hij hier tot rust gekomen is: "Hier kan ik oud worden". Belangrijk is eigen baas te zijn en naar eigen goeddunken te kunnen leven en handelen. Ook een van zijn burens is expliciet positief over zijn huidige situatie. Hij heeft het hier prima naar zijn zin en is blij hier te wonen en uit de dag- en nachtopvang weg te zijn. De derde persoon is terughoudender en laat zich aanvankelijk minder uitgesproken positief uit, maar blijkt op dit moment toch wel tevreden te zijn.

Dat het een bijzonder project is voor 'bijzondere mensen', deert twee van de drie bewoners niet. Dat ligt wat anders bij de derde geïnterviewde. Hij ziet de huidige woonsituatie als opstap, terug naar een "normale huis, met een normale gang van zaken en een normaal soort mensen om je heen". Volgens de woonbegeleider zal dat echter niet meer lukken, net zo min als dat voor de andere bewoners haalbaar is.

De woonvoorzieningen worden door twee van de drie bewoners positief beoordeeld; één persoon voelt zich opgesloten en zou zich beter voelen als er meer ramen in zouden zitten. (De units zijn inderdaad nogal gesloten. Aan de voorzijde bevinden zich een raam en de toegangsdeur, de zijkanten zijn gesloten en achter zit slechts een klein raam, dat niet open kan.) Een van de anderen mist bergruimte in de unit. Omdat hij in de losstaande bergingsunit een logee heeft laten slapen, is het gebruik van deze ruimte hem vervolgens ontzegd.

De locatie van het project wordt door alle drie de bewoners positief beoordeeld. Allen zeggen wel wat last van het verkeerslawaai van de provinciale weg te hebben, maar daar langzamerhand aan te zijn gewend.

Over de woonbegeleiders zijn twee personen tevreden, één persoon vindt dat ze niet deugen. Naar de inschatting van de woonbegeleider heeft dat hoogstwaarschijnlijk (onder andere) te maken met zijn hulpverleningsgeschiedenis. Hij is echter wel blij met de hulp die hij krijgt bij het boodschappen doen, het verzorgen van de maaltijd, het ordelijk houden van de locatie en het schoonhouden van de unit.

Twee van de drie geïnterviewden doen zelden of nooit zelf boodschappen;

dat doen de woonbegeleiders voor ze.

De bewoners ervaren de gestelde regels als acceptabel, zij het dat één bewoner het zeer betreurt dat hij geen huisdieren mag houden en een andere bewoner het jammer vindt geen logees (meer) te mogen hebben. De dierenliefhebber fantaseert over een woonsituatie waarin hij dat wel mag; dat zou voor hem een reden zijn het project te verlaten.

Geen van drieën heeft contacten in de buurt en niemand gaat de buurt in. Alle drie zeggen wel naar het centrum van de stad te gaan: om kennissen te ontmoeten, om naar de coffeeshop te gaan of naar het Dienstencentrum Dak- en Thuislozen (dagopvang).

Het onderhouden van contacten is voor één van de bewoners een dagelijkse activiteit (waar een van zijn medebewoners regelmatig bij aan schuift), de anderen leven veel meer teruggetrokken en voelen zich daar goed bij. Bij enkele bewoners komt min of meer regelmatig een familielid langs. Onderlinge contacten zijn er tussen twee van de vier bewoners; de anderen houden zich afzijdig. Iedereen lijkt in dat opzicht tevreden met de situatie.

Een van de geïnterviewden geeft aan verschillende kennissen te hebben die ook wel belangstelling hebben voor een dergelijk project; hij zou het een goed idee vinden als er meer projecten zouden komen. Hij zou het overigens ook wel leuk vinden als het project wat meer units zou omvatten; de anderen vinden dit groot genoeg. Een van de anderen zou het leuk lijken als er ook vrouwen in het project zouden wonen.

Voor de bewoner die inmiddels weer verhuisd is vormde de drukke Koppelstraat in de ogen van de woonbegeleider een gevaar.

8 De cijfers

8.1 Politieregistratie

In paragraaf 4.2 is aangegeven dat de politiecijfers in dit gebied geen betekenis hebben voor effectmeting van het 'Anders Wonen' project. Zij zijn wel opgevraagd, en in de bijlage opgenomen. Duidelijk is dat door de herstructurering van de wijk het aantal incidenten gedurende de onderzoeksperiode fors is gedaald.

8.2 Persoonsgebonden incidenten bewoners 'Anders Wonen'

Een deel van de bewoners van 'Anders Wonen' komt in de politieregistratie wel voor, maar niet vanwege strafbare feiten. Dat geldt zowel voor de jaren voordat zij in 'Anders Wonen' verbleven als sinds zij daar wonen. De vier bewoners hebben geen van allen een strafblad.

Geen van allen heeft sinds hun verblijf in het project voor overlast in de omgeving gezorgd. Twee bewoners hebben in die tijd wel politiecontacten gehad, omdat zij in het centrum van de stad storend rondhingen of in het openbaar alcohol dronken. De frequentie van deze politiecontacten ligt echter veel lager dan voorheen.

9 Conclusie

Na ruim een half jaar ervaring kan van het 'Anders Wonen' project in Arnhem geconstateerd worden dat het een succes is en dat het aan de verwachtingen voldoet. De bewoners zijn tot rust gekomen en geven geen problemen in de buurt; de omwonenden hebben zich volledig verzoend met het project en laten zich nu positief uit over de oplossing die voor deze doelgroep is gevonden. Ook de omringende bedrijven en instellingen vinden het project zonder meer een succes en hebben er geen enkele moeite mee als het er nog een aantal jaren blijft staan.

De bewoners van het project zijn niet recent uit hun woning gezet. Allen hebben jarenlang een dakloos bestaan geleid. Er is dus geen effect te meten in de buurt van herkomst.

Bijlagen

Bijlage 1 Communicatietraject gemeente

In mei 2007 is de komst van 'Anders Wonen' bekend gemaakt aan omliggende bedrijven en instellingen, en aan de voorzitter van het wijkplatform. De wethouder heeft hierover telefonisch contact opgenomen. Daarnaast is een persbericht uitgegaan.

In juni 2007 is in de vergadering van het wijkteam een toelichting gegeven op het project en de locatiekeuze.

In december 2007 is een publicatie verschenen met daarin de beschikking over de bouwaanvraag. Het wijkplatform is geattendeerd op deze beschikking.

In juli 2008 is een huis-aan-huis brief verspreid, met informatie over de vergunningverlening en de planning voor de ingebruikname.

In september 2008 heeft een bijeenkomst plaatsgevonden van het 'Buurtoverleg'. Aan dit overleg nemen de omliggende bedrijven en instellingen, 2 vertegenwoordigers van het wijkplatform, de gemeente, de politie, de woningcorporatie en de RIBW deel. Gesproken wordt over de stand van zaken, de ontwikkelingen en het beheerplan.

In december 2008 verschijnt informatie in de huis-aan-huiskrant over de opening en een persbericht. Daarnaast wordt in de buurt een brief verspreid met een uitnodiging voor de opening. Deze vindt medio januari 2009 plaats.

In januari 2009 is ook het beheerplan voor het project ondertekend door gemeente, woningcorporatie en RIBW. In het beheerplan zijn de taken en verantwoordelijkheden van deze partijen opgenomen. De deelnemers aan het buurtoverleg hebben het concept van het beheerplan voortijdig toegestuurd gekregen, met het verzoek om eventuele op- of aanmerkingen door te geven.

Twee buurtbewoners hebben een bezwaarschrift ingediend bij de gemeente. Volgens de indieners is in het bestemmingsplan opgenomen dat het gebied geen woonbestemming heeft. Ook had men de indruk dat de wijk het afvalputje van de gemeente ging vormen. Beide bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard.

Bijlage 2 Contactpersonen

Gemeente Arnhem, mw. I. Kiggen, Projectleider en beleidsadviseur
Gemeente Arnhem, mw. B. Soetens, beleidsadviseur
Gemeente Arnhem, dhr. D. Onderwater, wijkmanager
RIBW, mw. G. Groot Obbink, woonbegeleider
Woningcorporatie Volkshuisvesting, dhr. H. Smeenk, woonconsulent
Woningcorporatie Volkshuisvesting, mw. M. Peters, woonconsulent
Politie Gelderland Midden, dhr. G. van Eerden, wijkagent
Politie Gelderland Midden, dhr. A. Nieman, wijkagent
Vertegenwoordigers van de wijkbeheergroep Malburgen Oost (Zuid), dhr.
van den Heul en dhr. Robben
Olympus College, dhr. Schreijer, directeur
Sportcentrum de Grote Koppel, mw. M. Douwstra, afdelingshoofd Zwemba-
den, Sportbedrijf Arnhem
Rijnhal, dhr. J. van der Sloot, directeur
Bedrijfsleider Aldi (winkelcentrum Kronenburg)
Bedrijfsleider lectuur- en tabakszaak (winkelcentrum Kronenburg)
Centraal Meldpunt, Gelderland Midden, mw. van de Schepop

Bijlage 3 Politiecijfers

Onderstaand zijn de cijfers uit de politieregistratie weergegeven. Gevraagd is naar gegevens die overlast en onveiligheid in de openbare ruimte betreffen. Vanwege het verschillende karakter van de gebieden waaraan het project 'Anders Wonen' grenst zijn de cijfers van Eimersweide en Olympus in twee afzonderlijke tabellen opgenomen.

Malburgen Oost is sterk in ontwikkeling. In de periode voor de evaluatie en ook tussen de beide metingen in is veel gesloopt en vernieuwd. Dat betekent dat een deel van de bewoners naar elders is verplaatst. De politie constateert dat het vertrek van deze bewoners een enorme effect op de criminaliteitscijfers heeft (gehad). In een deel van de afgebroken flats woonden veel verslaafde dealers, die ook veel verslaafden en overlastgevers aantrokken. De drugspannen zijn grotendeels verdwenen en de problemen hierdoor ook. Problemen die zich een tijd lang rond het zwembad aan de Koppelstraat hebben voorgedaan zijn aangepakt en ook dat heeft een aanmerkelijke daling van incidenten betekend. De ontwikkeling in de cijfers heeft om deze reden in dit gebied weinig zeggingskracht en de veranderingen kunnen niet worden toegeschreven aan het project 'Anders Wonen'.

Tabel 1: Incidenten Eimersweide, januari 2008 – medio juni 2009⁷

Eimersweide	Totaal 2008	1^e + 2^e kwartaal 2008	1^e + 2^e kwartaal 2009
Aard van het delict			
Vernielingen en vandalisme (alg.)	9	5	
Vernieling middelen openbaar vervoer	8	5	
Diefstal/inbraak uit/in woning	7	4	1
Diefstal overige goederen	7	1	2
Diefstal vanaf/uit auto	7	1	1
Overlast	7	6	
Vernieling van auto	6	3	
Lichamelijk geweld	5	1	
Handel in softdrugs	1	1	
Overig	17	8	1
Totaal delicten	74	35	5

Bron: politie Arnhem

De politie ziet Eimersweide als een erg rustige buurt, zeker sinds de sloop van enkele flats in de directe omgeving, waardoor probleemfiguren uit de wijk vertrokken zijn. De belangrijkste problemen waren in 2008 te wijten aan vernielingen en vandalisme, woninginbraak en overlast (niet gespecificeerd). Veel incidenten waren gekoppeld aan de activiteiten van één of enkele plegers uit de nu gesloopte flats. Zodra deze was/waaren opgepakt waren de problemen over.

Noot 7 Per 15 juni is in de politieregio het nieuwe registratiesysteem (BHV) ingevoerd; de cijfers hebben betrekking op de periode tot deze datum. Aanvulling tot 1 juli is om registratietechnische redenen niet mogelijk.

Het positieve effect van de wijkaanpak is in de politiecijfers terug te zien. In de eerste helft van 2009 is het aantal incidenten tot een minimum teruggelopen. De 5 geregistreerde incidenten hebben alle betrekking op de Koppelstraat; binnen Eimersweide hebben zich geen problemen voorgedaan.

Tabel 2: Incidenten Olympus, januari 2008 – juli 2009

Olympus	Totaal 2008	1^e + 2^e kwartaal 2008	1^e + 2^e Kwartaal 2009
Aard van het delict			
Diefstal vanaf/uit auto	29	16	4
Diefstal van fiets	14	4	6
Diefstal overige goederen	35	21	6
Vernielingen en vandalisme (alg.)	9	4	
Lichamelijk geweld	9	8	4
Overlast + overlast jeugd	8	4	1
Vernieling van auto			2
Handel in harddrugs	2	2	
Handel in softdrugs	1	1	2
Overig	29	16	11
Totaal delicten	136	76	36

Bron: politie Arnhem

De incidenten in het Olympusgebied zijn sterk gekoppeld aan het openbare karakter van dit uitgaansgebied. Belangrijkste probleem in 2008 was diefstal (voor een belangrijk deel aan voertuigcriminaliteit gerelateerd).

In de eerste helft van 2009 is ook hier het aantal incidenten teruggelopen ten opzichte van een jaar eerder. Meest voorkomende problemen hebben nog steeds met voertuigcriminaliteit en diefstal van losse goederen te maken.